

CITY NATURE doma v okrsku

Sieť voľných priestranstiev vo Viedni – odborná koncepcia Zeleň a voľné plochy

Každá mestská časť a okrsok vo Viedni má a potrebuje prírodu. Táto zásada sa odráža aj v odbornej koncepcii Zeleň a voľné plochy. Predmetom je plán, ako vzájomne prepojiť menšie parky a väčšie rekreačné územia s cieľom, aby všetci obyvatelia Viedne mali v dosahu zeleň najviac 250 metrov od vlastnej brány. Súčasne ide o podporu druhového bohatstva v meste. Sieť voľných priestranstiev sa skladá z rôznych prvkov. V urbánnom prostredí ju tvoria prevažne aleje a zelené pásy, v pôdohospodársky zameraných častiach mesta môžu zelené plochy či koridory dosahovať šírku až 100 metrov. Dôležitú úlohu v spleti mestskej prírody však hrajú aj nenápadné voľné priestranstvá, ako sú okrajové pásy, dopravné ostrovčeky, fasády, strechy či vnútrobloky. Predstavujú životné priestory pre množstvo rastlín a živočíchov a umožňujú Viedenčankám a Viedenčanom zblížovať sa s prírodou priamo v meste.

Lúčný koník, © Mesto Viedeň – Ochrana prírody

Mestská zeleň ako prirodzená klimatizácia

Voľné priestranstvá majú významné klimatické a ekologické funkcie. Dôležitými prvkami siete voľných plôch sú napríklad športoviská, záhradkárske osady a školské záhrady. Tieto plochy sa starajú o hygienu ovzdušia, regulujú hospodárenie s vodou a tým aj klímu v meste. Tieto nespevnené, zelené plochy navyše výrazne znižujú prehrievanie mesta.

Mesto potrebuje veľké plochy zelene, ktoré sa postarajú o čerstvý vzduch a zabezpečia celoplošné a efektívne nočné ochladenie. Ale k termoregulácii prispievajú aj mestské stromy a malé vegetačné plochy, ako sú zelené strechy či fasády. Strategický plán Urban Heat Island, ktorého autorom je Mesto Viedeň – Ochrana životného prostredia, popisuje rozličné možnosti chladenia tepelných ostrovov v meste. Obsahuje informácie o účinnosti jednotlivých opatrení na klímu v meste a okrsku.

Lišaj orgovánový, © Mesto Viedeň – Ochrana prírody

Ohľaduplné správanie k prírode pomáha viedenským habitatom

Viedeň proaktívne využíva vedecké zdroje na zachovanie a rozvoj prírody v meste a súčasne podporuje ciele a praktické vzdelávacie a informačné aktivity. Každé dieťa vo Viedni by malo počas školskej dochádzky aspoň raz zažiť viedenskú prírodu prostredníctvom odborného sprievodcu. V prírode blízkych záhradách, umiestnených v predškolských zariadeniach a školách, sa môžu deti priamo oboznámiť s významom biologickej pestrosti. Súčasne tak na mnohých miestach vznikajú kvitnúce plochy a priestory na život početných druhov, ktoré zahusťujú sieť mestskej prírody. Pozitívne skúsenosti s prírodou vyvolávajú u detí záujem o rastliny a živočíchy v meste a postarajú sa o ohľadupľnejšie a pozornejšie správanie k viedenskej zeleni. Napríklad úspešný projekt „Vanessa“ pod taktovkou mesta Viedeň dokázal, aký význam majú praktické skúsenosti s prírodou v mestskom prostredí.

Kde prekvitajú susedské vzťahy

Záujem o prírodu v meste rastie. Dôkazom je aj veľký dopyt po komunitných a susedských záhradách. Tieto obľúbené mestské oázy majú osobitnú úlohu v pavučine mestskej prírody a navyše sú to miesta s veľkým potenciálom, čo sa týka diverzity zeleniny, ovocia, voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Na týchto plochách možno dokonca pozorovať prísne chránené druhy, ako je vidlochvost ovocný či bielopásovec tavoľníkový. Čím prirodzenejšia je záhrada, tým bohatšie zastúpenie rastlinného a živočíšneho sveta vykazuje. Pestrá záhrada ponúka obohacujúce zážitky v prírode uprostred veľkomesta.

Komunitné záhrady sú navyše útočiskom pre divé včely. Vo viedenských komunitných záhradách už bolo identifikovaných viac ako 110 rôznych druhov divokých včiel. To je celá štvrtina všetkých druhov divokých včiel, ktoré boli vo Viedni celkove zdokumentované.

Okrem ekologických a klimatických pozitív sú komunitné záhrady veľmi cenné aj zo sociálneho pohľadu, pretože umožňujú susedkám a susedom sa navzájom zoznámiť, spoločne záhradničiť a tráviť čas na čerstvom vzduchu.

Okáň hruškový, © Mesto Viedeň – Ochrana prírody

Osvetlenie vhodné pre hmyz

Viedenské lúky by mali kvitnúť aj v budúcnosti a v komunitných záhradách by mali ďalej dozrievať paradajky a ríbezle. Na to je potrebný hmyz v úlohe opel'ovačov. Veľký ekologický význam pritom má nielen hmyz aktívny počas dňa, ale aj druhy, ktorých aktivity sa odohrávajú v noci. Orientujú sa pritom podľa prirodzených zdrojov svetla, v noci im na to slúžia mesiac a hviezdy. Umelé zdroje, ako pouličné osvetlenie, svetelné reklamy a záhradné svietidlá však stále viacej prehlušujú prirodzené nočné svetelné zdroje. Veľké problémy to spôsobuje najmä hmyzu aktívnemu v noci. Preto sa kvôli jeho ochrane nahrádza pôvodné mestské osvetlenie LED lampami. Vlnová dĺžka zdrojov LED s teplým bielym svetlom je pre väčšinu hmyzu menej viditeľná a navyše takéto osvetlenie spotrebuje menej elektrického prúdu. Ak sa použije LED osvetlenie so zatienením zhora, teda v tzv. prevedení „full cut off“, má to ešte pozitívnejší vplyv na ochranu druhov a klímy. Je to jednoduché riešenie s dlhodobými výraznými účinkami.

Zdroje:

<https://www.wien.gv.at/umweltschutz/raum/uhi-strategieplan.html>

<http://wua-wien.at/naturschutz-und-stadtoekologie/schmetterlinge-im-donaupark>

Ilustrácia so siluetami, © Christian Moisl